Octavi Mirbeau

LA CARTERA

Publicacions
TEATRALIA

:: Traducció de ::
CARLES COSTA

LA CARTERA

BIBLIOTECA
TEATRALIA

OCTAVI MIRBEAU

LA CARTERA

— COMEDIA EN UN ACTE —

Traducció catalana de

CARLES COSTA

1910

Imprenta de la Vda. de J. Cunill, Universidad, 7.—Barcelona

REPARTIMENT

Joan Drapot.	Sr. Capdevila
El Comissari de policía . .	Sr. Puiggarí
Geroní Maltingut. . . .	Sr. Lapera
Policía primer.	Sr. Petit
Policía segón	Sr. Baró
Flora.	Sra. Santaolaria

L'acció passa a París, en el despatx d'un comissari de policía. — Época actual.

ACTE UNIC

Despatx del Comissari de policía. Al aixecarse el teló l'escena estará buida. Una llàntia de gas ab el llum mitj abaixat dona a l'habitació una tonalitat trista. Mobles usats. A les parets alguns anuncis y llistes de detinguts. De tant en tant se senten forts enrahonaments en les habitacións vehines y passos de gent que va y ve.

ESCENA PRIMERA

EL COMISSARI DE POLICÍA *y* GERONI MALTINGUT. *El Comissari entra per la dreta seguit d'en Geroni Maltingut, qui depressa y ab humiltat, giravolta la clau de la llàntia deixant illuminada l'habitació... El Comissari vesteix de frac, porta barret de copa alta, abric ab coll de pell y botes de xarol.*

COMISSARI

Fa un temps endimoniat!... No hi ha res de nou, senyor Maltingut?

MALTINGUT

Poca cosa, senyor Comissari. Are que recordo; altre vegada han vingut els periodistes pera fer informació respecte la questió Franchart.

COMISSARI

Heu estat amable?

MALTINGUT

Fins a l'exageració, senyor Comissari... Hi havía moments que'm feya fàstic de serho tant!

COMISSARI

Y què més?...

MALTINGUT

Lo de sempre: alguns borratxos, per no perdre la costum... baralles sense importancia... algun robo...

COMISSARI

Molt bé...

MALTINGUT

Ja l'hi he dit: al cap de vall no res...

COMISSARI

Perfectament...

MALTINGUT

En aquest moment París disfruta de tranquilitat paradisíaca...

COMISSARI

Tranquilitat superficial, senyor Maltingut... Per dintre hi ha volcans que trevallen ab molta activitat... No ha vingut ningú a demanar per mí?...

MALTINGUT

Ningú... *(El Comissari deixa el bastó sobre una cadira.)* Y com ha anat? Ha tingut èxit?

COMISSARI

Qué?

MALTINGUT

L'estrena del Vaudeville.

COMISSARI

Pcht! La sala estava brillant... Moltes dònes hermoses... sempre'ls meteixos... el rey de Bélgica...

MALTINGUT *(ab entussiasme y aixecant els ulls)*

Oh! El teatre...

COMISSARI *(deixant l'abric penjat)*

El teatre es molt enganyador y cada día es torna més superficial... sempre variacións sobre'l meteix tema... Ningú s'atreveix a atacar de ferm la qüestió social.

MALTINGUT

Sería altre cosa si nosaltres volguessim dedicarnos al teatre!... nosaltres que vivim constantment ab la qüestió social!...

COMISSARI

Quasi podem dir... maritalment!... *(Deixa'l barret demunt de la taula y s'assenta pera examinar els papers que hi ha.)* Adulteris, sentimentalisme... que si m'estimes, que si no m'estimes... d'això tant com ne vulgui,.; però res de reformes... res d'idees.

MALTINGUT

El teatre està vist que no fa pensar...

COMISSARI

Lluny d'això!... *(Fregantse les mans.)* Sort que a la sala hi ha dònes de primera y un pot entretenir la vista!... *(Rient.)*

2.—C.

MALTINGUT *(rient també)*

Ja ho crec!

COMISSARI *(mirant el rellotge que hi ha demunt de l'estufa)*

Dimoni!... Ja son tres quarts d'una... Fassi'l favor de retirarse... He de trevallar y no'l necessito per res.

MALTINGUT

Bona nit, senyor Comissari. *(Va per sortir, però es repensa:)* Perdoni, senyor Comissari... *(El Comissari aixeca'l cap.)* Y què hi ha del meu article?

COMISSARI

Del seu article?... Es veritat... ja no m'en recordaba... He parlat ab el Director del *Moviment*...

MALTINGUT

Ah!... Y què ha dit?...

COMISSARI

Li ha semblat que no era prou viscut... que era poc espiritual... que li faltaba... *(Acaba la frasse ab un gest indicant com una cosa alada.)* Comprèn lo que vuy dir?... Es necessari que sigui més lleuger... (*Repeteix el gest d'avans.)* En fí, que sigui una cosa més parisenca.

MALTINGUT *(ab aire de decepció y ab ironía)*

Però com vol que tingui caracter parisenc un estudi sèrio y ben documentat sobre la policía a la Patagonia?

COMISSARI (*evadintse*)

Sí, ja ho veig... Jo he fet lo que he pogut...

MALTINGUT

Ho agraiexo molt, senyor Comissari. *(Ab amargor.)* Y després se queixen de la inferioritat y de la decadencia de la prempsa francesa!...

COMISSARI

Tot está en decadencia... la prempsa, el teatre, el gust del públic... Fins la policía está en decadencia... y fins la meteixa Patagonia... Què hi farem... vivim dintre una època de decadencia... No obstant, no n'hi ha pera desesperarnos! Bona nit, senyor Maltingut!

MALTINGUT

Però es trist, molt trist!... Bona nit, senyor Comissari. *(Surt Maltingut fent gestes de desolació.)*

ESCENA II

COMISSARI, FLORA, POLICÍA 1.er *y* POLICÍA 2.on *El Comissari, mentres va trevallant, xiula. Fòra se sent remor de baralles; veus d'homes y de quant en quant una veu estrident de dòna. El Comissari aixeca'l cap y mira vers la direcció de la remor, se passa la mà pels cabells, se cargola el bigoti, s'estira els punys de la camisa y pren una actitut de conqueridor. S'acosta la remor y s'obre la porta. Dos agents entren conduint brutalment a la Flora, que disputa ab ells. La Flora vesteix de* cocotte*: trajo de color clar, capell llamatíu ab grosses plumes rojes y abric de pells. Va molt pintada.*

FLORA *(barallantse)*

Selvatges!... brètols!... No us en donèu vergonya de maltractar d'aquest modo a una dòna? .. Deixèume estar, animals!...

COMISSARI

Què es això?... Què passa?... *(Mirant a la Flora y ab veu severa.)* Altre vegada vostè?...

POLICIA 1.er

Sí, senyor Comissari, altre vegada ha vingut a donar escàndol devant de la comissaría!...

COMISSARI

Devant de la comissaría? Oh!...

FLORA

Es mentida... Son uns enredaires!...

COMISSARI

Calli... Sembla esperitada!... No se'n dona vergonya de que hagin tingut que portarla aquí lo menos vint vegades per escandalosa?

POLICIA 2.on

Més de trenta, senyor Comissari.

FLORA

Sí, eh?... Doncs podeu ben creure que no vinc pas pera admirar aquesta hermosura de caras que gastèu pels díes de fèina.

COMISSARI

Es d'aquest modo que correspòn a la meva benevolencia?

FLORA

Deixèume estar!... Me feu mal... Sou uns bruts...

COMISSARI

Calli y procuri no complicar la seva situació, que ja es bastant greu.

FLORA

De tot en tenen la culpa aquets selvatges...

COMISSARI

He dit que calli! *(Als policies.)* Surtiu que vuy quedar sol ab la culpable. *(Els agents fan un gest pera demostrar que es dòna perillosa.)* No tinch por de res! *(A la Flora, inflant la veu.)* Are me les pagarà totes d'una vegada! Ahont s'ha vist venir a escandalitzar devant de la comissaría!... Quina impudicia!...

FLORA

Sermoneja molt bé!

COMISSARI

Es dir que agrega al atentat a les bones costums la burla als representants de l'autoritat?

FLORA (*ab un tò d'extranyesa*)

Com?

COMISSARI

Està molt bé! *(Als policies.)* Ja poden retirarse... *(Mentres se retiren els policies.)* Are sabrà qui soc jo.

FLORA

Però senyor Comissari...

COMISSARI

Prou!... Díguim la gracia de vostè...

FLORA

Això si que te gracia!

COMISSARI *(Els agents s'han retirat, sentintse encare els seus passos y sa veu grunyidora)*

Díguim el seu nom. *(Més fort.)* Responguil... *(El Comissari y la Flora escolten, mirant vers la porta... Silenci... De cop, fent una gran rialla, la Flora es llensa vers el Comissari y l'abrassa fortament. Ell correspòn a l'abrassada.)*

ESCENA III

FLORA, EL COMISSARI

FLORA

Què hi ha, rey meu?

COMISSARI

Que cada día ets més hermosa y tens més pardalets al cap. *(Li dona un petó.)* Trèute aquest monument. *(Senyalant el capell.)*

FLORA *(se'l treu y el deixa demunt de la taula. Després, imitant al Comissari)*

Diguim el seu nom!... Responguil... *(Li fa un petó.)* Sabs que ets terrible! En serio: avuy m'han rebregat massa els teus policíes.

COMISSARI

Pobre nineta!

FLORA

No, no: t'asseguro que dec tenir el cos plè de blaus.

COMISSARI

Are ho mirarem: *(Flora s'aixeca.)* Què't passa?

FLORA

Que ja'n tinc prou d'aquesta combinació. *(Se toca els brassos, les cames y repara el desordre de la seva*

toilette".) Aquets besties sembla que ho fan a gust! Ja veuràs com algún día'm faràn mal! Y d'això tu'n díus amor?

COMISSARI (*s'aixeca y s'acosta a la Flora per acariciarla.*)

Sí, reina meva... Això es amor romàntic... amor d'altres temps.. Això'm recorda els balcóns... les escales de corda... els trovadors... *(Fa un gest de tocar la guitarra.)* En aquest sigle ahont no's conèixen les aventures y ahont l'amor es tant vulgar, tant sense relleu, això ho trovo deliciós, imprevist... En una paràula: es Shakespearià...

FLORA

Com díus?

COMISSARI

Shakespearià... vethoaquí.

FLORA

Això deu ser un terminatxo de policía! De segur!

COMISSARI

Ets deliciosament ignorant! *(Flora s'ha tornat trista.)* Què't passa, estimada meva?

FLORA

Res.

COMISSARI

Digues la veritat; a tú't passa alguna cosa.

FLORA

Doncs, clar, jo trovo que això no te res que veure ab l'amor!

COMISSARI

Què díus ara!

FLORA

Que no'm fa gracia que'ls teus agents se diverteixin rebregantme... Al principi, confesso que va divertirme la comedia, però are m'aborreix moltíssim... sobretot desde que tinc la seguretat de que'ls teus gustos romàntics prompte m'obligaràn a fer alguna cosa més pesada y més extranya...

COMISSARI

No exageris...

FLORA

En fí, que ja n'hi ha prou...

COMISSARI (*ab melangía*)

Parles aixís perque no tens imaginació... ni sents la poesía... ni t'agraden les sensacións amoroses rares... Què hi farem! No ets apassionada...

FLORA (*com retrayentli*)

Jo? *(Mirantlo fixament als ulls y acariciantli'ls cabells.)* Recòrdaten be!...

COMISSARI

Sí... sí,.. ja t'entenc... Volía dir que no ets una apassionada cerebral... Tú estàs per l'amor normal... regular... casolà... No hi dupto que es un genre... Però a mí m'agrada més l'amor pintoresc... la lluita... el perill... els obstacles... Romeo... Julieta... Aquets son els meus models... Soc aixís; no puc ferhi més ..

FLORA

Calla... esbojarrat!

COMISSARI

Vina, amor meu! *(Intenta conduhirla al divà.)*

FLORA (*després d'una petita resistencia se senta al costat del Comissari, en el divà.*)

Es precís que busquis un altre medi pera poguernos veure... Siguent de la policía el trovaràs ab facilitat...

COMISSARI

No... T'ho asseguro... serà difícil... El d'are es l'únic que satisfà'ls meus gustos aventurers y el que'l meteix temps resolt la questió de seguritat... Jo necessito aquesta seguritat tant pel meu càrrec com pera burlar la vigilancia de la meva esposa, que cada día està més engelosida y m'espía constantment... A vegades pren un cotxe de lloguer y amagada dintre's passa hores enteres devant de la comissaría pera vigilar si entro o surto de l'oficina... La meva dòna es capàs de tot...

FLORA

Y quí m'assegura que es veritat lo que díus?... *(El mira fixament un instant.)* Y apropòsit, ahont has anat tant emperifollat?

COMISSARI

Al teatre.

FLORA

Al teatre?... La teva dòna?... (*Casi plorant.)* Tú no m'estimes...

COMISSARI

Que no t'estimo!

FLORA

No.

COMISSARI

Si sabs que t'adoro... Fesme un petó.

FLORA

D'això sí que no vols anarne may endarrerit.

COMISSARI

Has dit que no t'estimaba? Y creus que si fos veritat lo que díus, nina meva, toleraría que't passessis hores y més hores esperantme al carrer, sofrint fret, y tenint que escoltar les grolleríes dels viandants y patint, per fí, les brutalitats dels meus agents?... Reflexiona una miqueta, ab calma, ab sang freda... *(Ab gravetat enfàtica.)* Aquets sacrificis que purifiquen l'ànima y l'aixequen... aquets sacrificis sublims, no s'exigeixen més que a les persones que s'estimen de debó, apassionadament...

FLORA *(una mica extranyada, no comprenguent be)*

Axís ho creus?

COMISSARI

Sí... perque es la pura veritat!... Has llegit algún llibre d'en Bourget? *(Flora fa un geste negatíu.)* Aquest autor explica allò de enagenament dintre'l sacrifici... voluptuositat dintre'l sofriment... sofriment dintre la voluptuositat.

FLORA *(aixecant les espatlles)*

Això son mentides!

COMISSARI

Com mentides?... La veritat psicològica... psicològica y cristiana, amiga estimada... No pots imaginarte la pena que'm fa que no comprenguis aquestes coses... Les dònes que han llegit an en Bourget al moment ho comprenen.

FLORA (*després d'un moment, com d'ensomni*)

Potser si que m'estimes, però no'm respectes *(El Comissari fa un gest de protesta.)* No... no... tú no'm respectes.

COMISSARI

Sembla mentida que parlis aixís!... *(Ab gest solemne)* Aquí teníu ben demostrada l'injusticia de les dònes y la seva incoherencia!

FLORA

No... no...*(El Comissari vol acariciarla.)* Quietes les mans.... Quant jo vinc aquí a trovarte'm fa'l meteix efecte que si'm fiquessin a la presó...

COMISSARI

Just... Precisament això es lo interessant.

FLORA

Sí, eh?

COMISSARI

Lo interessant... lo Shakespearià... Y després que m'he enginyat pera ferte passar devant dels meus agents per una dòna qualsevol, per comptes de la meva estimada, encare'm surts ab la cansó de que no't respecto?... Tinc al menos una mica de delicadesa!

FLORA *(una mica commoguda)*

Hèctor!

COMISSARI

Díguem. Quí t'ha donat més proves de respecte que jo? Pots retràurem que t'hagi donat may ni un cèntim?

FLORA

No, això no... Ni tant sols un ram de flors...

COMISSARI

Y doncs?... Tú meteixa ho confirmes.

FLORA

Sí... però no es pas aquesta la questió!

COMISSARI

Com que no?.. Jo trovo precisament que aquest es el *quid* de la questió...

FLORA

Tot lo que vulguis... Però jo no puc menos que confessar que'm molesta molt venir aquí d'aquesta manera... També tinc el meu pudor... No sé per què no vols anar a casa meva?

COMISSARI

Es impossible.

FLORA

El meu piset està molt ben arreglat y no put, com la teva barraca, a tabac y a agent de policía... Anímat...

COMISSARI

Es impossible.

FLORA

Allí hi trovaràs comoditats.

COMISSARI

Y si la meva dòna'ns sorprengués?... Calcula quina situació per un funcionari públic!

FLORA *(ab salamería)*

Y què?... Sería graciós... Sobretot agradante les situacións rares... Shak... Shak... No sé com t'empatolles aquest nom!

COMISSARI

No, no... Això son bromes pesades... Aquí estem molt bé... *(Agafantla per la cintura.)*

FLORA *(separantli les mans)*

Déixem... déixem.

COMISSARI

Y ademés, com soc un home d'imaginació... un cerebral... *(Flora aixeca les espatlles)* un passional... quant arrives aquí despentinada, rebregada pels meus agents, provo una sensació nova que'm posa de bon humor. *(Intenta abrassarla.)*

FLORA *(s'aixeca y se separa)*

Sabs lo que ets tú? un gran egoísta y un corruptor... No fas més que contarme trapissonderíes... Sempre'm surts ab la teva dòna, y jo encare no sé de cert si ets casat...

COMISSARI *(aixecantse)*

Flora!

FLORA

Y de les teves excursións teatrals ja n'estic cansada. El senyor sempre ve del teatre...

COMISSARI

Es la meva obligació.

FLORA

La teva obligació!... Prou que sé quína es la teva obligació: perseguir dònes.

COMISSARI

Flora!

FLORA

No m'amohinis.

COMISSARI

Ecòltem al menos..

FLORA

Ja n'hi ha prou... Estic fastiguejada de tú. *(Petita pausa.)*

COMISSARI (*ab sequetat*)

Ja sabs que'm fan horror aquestes escenes... Si m'agradessin no tindría necessitat de anarlas a buscar fora de casa, perque la meva dona es mestra en aquest art.

FLORA

Doncs quédat a casa teva.

COMISSARI

Flora!

FLORA

Prou n'hi ha!

COMISSARI

No m'excitis perque tú no sabs de lo què es capàs un comissari enfutismat...

FLORA *(rient nirviosament)*

Ja! ja! ja! (*En aquest moment se sent en el corredor soroll de passos y enrahonaments en veu alta. La Flora y el Comissari's paren y escolten, mirant en direcció a la porta.*)

COMISSARI

Què redimoni passa?

FLORA

Potser els agents te porten una altre tonta com jo.

COMISSARI

Calla! Sembla que's dirigeixen aquí... (*Ràpidament se senta a la taula de trevall.*) Pósat al meteix puesto en que van deixarte'ls agents... El barret... (*Li tira el barret.*) Comensa a protestar... a desahogarte.. Mira que't poses el barret al revés... Depressa... depressa... Insúltam... injúriam... (*El brugit s'acosta.*) Insúltals... Apa...

FLORA *(acabantse de posar el barret)*

Ho desitjes?

COMISSARI

Sí, dona, sí... No perdis temps... (*S'obre la porta y entren dos agents, sorollosament, portant un captaire.*) He dit que calli, desvergonyida! No callarà?

FLORA

Vull defensarme... Els agents han mentit... Son uns assessins, uns selvatges... Y tú també ho ets un selvatge... Animal... Animal...

COMISSARI (*animantla en veu baixa*)

Molt bé!... (*Després tornant al tò de fingiment*) He dit que calli... Y li prohibeixo que'm tuteixi...

FLORA

Tú has de callar, mossol.

ESCENA IV

ELS METEIXOS, JOAN DRAPOT, POLICÍA 1.er *y* POLICÍA 2.on

(*Els dos policies deixen un moment al captaire y volen llensarse sobre la Flora, a la que amenassen ab els punys, mirantla de mala manera.*)

POLICÍA 1.er

Cuidado ab el parlar!

POLICÍA 2.on

Lo millor serà que l'endressém!

COMISSARI

Deixeula, que encare vull ferli algunes preguntes importants... Jo crec que té'ls mals esperits al cos.. (*Senyalant a Joan*) Quí es aquest? (*A Joan*) Què ha passat? (*Mirantlo*) Malament!... La cara no m'agrada... Y cóm és que volteu encare pels carrers a una hora tant avensada de la nit?

JOAN (*se treu el barret, se frega un poc el bras y mira a la Flora ab estranyesa y simpatía. Parla ab dolsor.*)

Ah, senyor Comissari... no hi ha pas hores pels pobres!...

COMISSARI

No hi ha pas hores... no hi ha pas hores... Procureu no burlarvos de mí... *(Als agents)* No sé per què no l'heu ficat al calabosso desseguida.

POLICÍA 1.er

Aquest home ha entrat aquí per la seva voluntat.

COMISSARI

Bona rahó! Aquí hi haurà entrat aixís, però no'n sortirà del meteix modo.

POLICÍA 1.er

Ha dit que tenía que parlarli ab urgencia. *(Joan fa gestos d'assentiment.)*

COMISSARI

Ab urgencia?... Es extraordinari... Qué per ventura si tots els malfactors de París demanessin pera parlarme ab urgencia... a la una y mitja de la matinada... quan jo trevallo... els faríau entrar en el meu despatx?

POLICÍA 1.er

Dispensi, senyor Comissari, però... *(Joan continúa fent gestos d'assentiment.)* Ja n'hi ha prou de fer gayotes... Quiet! *(Li dona una petita empenta.)*

COMISSARI (*a Joan*)

Ja que sou aquí, parleu de una vegada y acabem depressa....

JOAN

Avants de tot li prego que'm dispensi, senyor Comissari... Jo dec dirli...

COMISSARI

Depressa! Què es lo que heu de dirme?

JOAN

Are ho sabrà, senyor Comissari... *(Somrient.)* Li porto una cosa que no té res d'ordinaria... que l'he trovada al carrer, encare no fa deu minuts...

COMISSARI (*mirant a Flora*)

Es assombrós lo que's trova aquesta nit pels carrers de París...

FLORA

Què enrahona aquest mico?

POLICÍA 1.er (*amenassantla*)

Desvergonyida!

COMISSARI

Deixèula.,. deixèula!... Estic molt per sobre dels seus insults... No obstant en prenc nota. *(A Joan.)* Y què es lo que heu trovat al carrer?

JOAN

Això, senyor Comissari... *(Se treu de la butxaca una cartera que entrega al Comissari.)* Una cartera de pell fina ab adornos de plata...

COMISSARI

Una cartera?... *(Escèptic.)* Ah!... Y naturalment, no hi haurà res dintre? De valor no contindrà més que'ls adornos? *(Aixeca les espatlles y els agents també.)*

JOAN (*somrient ab malicia*)

Entérissin vostè meteix, senyor Comissari...

COMISSARI

Venir a molestarme a la una y mitja de la matinada per una cartera... (*Obra la cartera.*) Si no hi ha res ja podèu prepararvos... (*Examina la cartera y en treu una sèrie de bitllets de banc. Els compta en veu alta.*) Y are... No es posible!... (*Torna a comptar els bitllets... Durant aquest temps, Joan fa signes d'aprobació als agents, ab els quals vol expressar la sorpresa del Comissari. Els agents li responen ab mirades furioses. El Comissari ab ulls de sorpresa.*) Però què es això?... Sembla cosa d'encantament... Hi ha deu mil francs!... (*Torna a comptar els bitllets.*) Paraula d'honor.. hi ha deu mil francs!...

JOAN (*alsant el cap bondadosament*)

Això es, senyor Comissari... deu mil francs... (*Els agents miren an en Joan ab expressións successives d'extranyesa, de dubte y de respecte.*) Sí... sí... deu mil francs...

COMISSARI (*examinant els altres compartiments de la cartera*)

Dimoni!... Es una suma important... una fortuna...

JOAN (*filosóficament*)

Quant penso que hi ha gent que pot passejar una cartera ab deu mil trancs!...

COMISSARI

Y vos l'heu trovada?

JOAN

Sense dupte, senyor Comissari.

COMISSARI

Però... això es assombrós...

FLORA

Es Shak... es Shaks...

POLICÍA 1.er

Calli...

COMISSARI

Deixeula. *(A Joan.)* Y com heu fet la trovalla?

JOAN

De la manera més senzilla, senyor Comissari.... *(Procura aplomarse pera explicarse.)* Veurà com ha sigut... *(Pausa.)* Sería un poc més de mitja nit... Jo m'estava en el *boulevard,* després de la sortida del teatre del *Vaudeville*...

COMISSARI

Ah!... També sou aficionat a les estrenes?

JOAN *(ab modestia)*

Per necessitat! .. *(Continuant.)* Havía passat molta gent, però pera mí la jornada havía sigut molt trista... No havía recullit ni pera pà y ademés estaba rendit per la molestia que'm daba la trencadura... perque jo, senyor Comissari, tinc una hernia que'm fa patir molt y me priva d'esser àgil. . tant es axís que vaig lliurarme

del servey militar a causa d'aquesta malura... Res, que, després de manejarme molt, la nit va resultar desgraciadíssima, una miseria!... deu cèntims... y encare van resultar extranjers... Un senyor ben plantat .. del tipo de vostè, senyor Comissari... un senyor que portaba molt bona roba... perles a la pitrera de la camisa, bon abric de pells y bastó ab punyo d'or, va donàrmels per haverli obert la porteta del seu *coupé*... Deu cèntims!... deu miserables cèntims... a un desgraciat com jo... un millonari!... Veritat que fá llàstima!...

COMISSARI

Sí, però, a quí, que fos més pobre que vos, volèu que'ls donés?... No ataquèu may als millonaris, bon home. . que son indispensables pel mecanisme social... Si no existissin, vos no hauríeu trovat una cartera com aquesta al carrer... Continueu...

JOAN (*una mica embarassat*)

Llavors jo vaig dir, considerant que'ls deu cèntims no teníen curs: "Mala diada" Feya'l menos tres setmanes que no n'havía tingut cap de tant dolenta... Ja tenen rahó de queixarse y de dir que'l comers va molt malament... y potser no s'equivoquen els diaris que'n donen la culpa als inglesos.. .

COMISSARI

Sí: aquets de tot ne tenen la culpa...

JOAN

Doncs que'l diable se'ls emporti!

COMISSARI

Això està bé... veig que sou patriota... Però anem al cas...

JOAN

A això vaig, senyor Comissari... Malehida trencadura!

COMISSARI

No perdem temps!...

JOAN

Molt bé díu... Jo visc una mica lluny: plassa d'Anvers, senyor Comissari... Ja estava decidit a anarmen a casa... sense perdre l'esperansa de trovar pel camí alguna pobre Venus de carreró o algún noctàmbul generós... perque d'aquets n'hi ha que tenen bon cor...

FLORA

Sense dupte...

JOAN

...Que'm donaríen deu cèntims dels bons pera poguer comprar pà l'endemà... Feya més d'un quart que caminava, sense trovar a ningú, quant de sopte sento que'ls peus trepitjaven una cosa flonja... De moment vàig pensar que podría ser algun desperdici... o bé alguna cosa que pogués aprofitarse pera menjar! .. *(Se fricciona el ventre.)* La sort no estima gaire als pòbres y poques vegades els hi reserva sorpreses agradables.... Però... quí sab?... Miri!... are recordo que una nit vaig trovar al carrer Nou... un bon tros de rostit... Quina festassa!... *(Pausa.)* Vaig recullir l'objecte que havíen descubert els meus peus, però desgraciadament no's tractava de res de menjar... Va resultar un engany, senyor Comissari.., se tractava d'aquesta cartera malestruga... Desseguida vaig acostarme a un fanal pera en-

terarme de lo que contenía... Dintre hi vaig trovar aquets bitllets de banc, lligats ab una agulla. Pel carrer no's veya una ànima .. no hi havía ni una botiga oberta .. May havía vist el carrer tant funerari... ni may m'havía sentit tant pobre!... *(Baixa una mica'l cap y se passa la mà pels cabells.)* En els altres compartiments no vaig trovarhi res més... ni una carta... ni una targeta... ni una fotografia... ni el més petit indici que pogués indicar qui era el propietari d'aquella fortuna que jo tenía a la mà... Y jo vaig dirme: "Es precís que porti això a la Comissaría de policía... Serà una molestia perque estic molt cansat y tindré que caminar molt... No... de veres... aquesta nit tinc mala sort..." Y are ja ho sab tot, senyor Comissari... Jo buscava deu cèntims... deu cèntims dels bons... y ensopego ab deu mil francs! *(Gest de defalliment.)* Això es molt trist!...

FLORA (*que ha seguit ab molt interés la relació*)

Aquest home es un carbassot! *(Amenasses dels agents.)*

JOAN

Y are, senyor Comissari, si vostè m'ho permet me n'aniré... Ja es tart; estic molt cansat y encare he de caminar una bona estona... Bona nit...

COMISSARI

Un moment... No puc permetre que us en anèu d'aquest modo... Lo que heu contat sembla un conte de fades... Es Shakespearià!...

JOAN

Doncs lo que he dit es la pura veritat, senyor Comissari.

COMISSARI

Ja n'estic convensut... El vostre accent es sincer .. sou un home honrat... un hèroe.

JOAN (*modestament*)

Oh, senyor Comissari!

COMISSARI (*imperiós*)

Un hèroe!... Ni més ni menys... Ja sé lo que'm dic... y no'm cansaré de repetir en veu alta: "Sou un hèroe!"

JOAN

Suposem, senyor Comissari, que aquests bons agents haguessin trovat la cartera?... o bé aquesta hermosa senyoreta?... (*Signant a Flora.*)

FLORA

Tira peixet!

JOAN

O bé vosté?

COMISSARI

Jo?... (*Duptant.*) Dimoni! (*Desseguida, categòricament.*) Sí; també hauría sigut un hèroe .. Un hèroe... compreneu?... No me'n desdic... Perque deu mil francs .. de nit... ab el carrer desert... vos podíeu... En fí, ja està dit: sou un hèroe!

JOAN (*somrient y ab tò bondadós*)

Sí, però ja'n puc tirar un bon tros a l'olla del meu heroísme, senyor Comissari...

COMISSARI

No parleu aixís... això es calumniarvos .. Heu fet un acte esplèndit .. admirable... heròic... Us asseguro que

no trovo millor mot per explicar aquesta acció d'una elevació moral... considerable... una acció d'insensat... Mereixeu el premi Montyon... Molt més... mereixeu el premi Nobel... Molt bé, molt bé... *(Ab amabilitat.)* Cóm vos diheu?

JOAN

Joan Drapot, senyor Comissari...

COMISSARI *(ab un poc de lirisme)*

Se díu Joan Drapot!... Es meravellós! Joan Drapot!... Sembla impossible!... Sembla un pas de novela! *(Molt somrient.)* Quína es la vostra professió?

JOAN

Com?

COMISSARI

Us demano què feu, quína es la vostra ocupació?

JOAN

Ah!... senyor Comissari...

COMISSARI

Recullidor de carteres, que jo sàpiga, no es pas una professió.

JOAN

Doncs jo no'n ting altre...

COMISSARI

Com?... No teníu cap professió?...

JOAN

Me sembla que no més que mirantme qualsevol ho endevinaría.

COMISSARI

Que vivíu de les vostres rendes?

JOAN

Ja estaría content de poguer víurer ab les rendes dels altres.., Visc de la caritat pública, senyor Comissari... y en realitat no sé si de lo que faig se'n pot dir víurer...

COMISSARI

Hola!... Hola!... Això s'embolica... *(El Comissari fa un gest de molestia).* Es un contratemps que'm molesta... Precisament ara que ja sentía per vos simpatía... admiració... *(Ab veu menys entussiasta y fins un poc seca)* Hem de donar a les coses el seu verdader nom... Vos sou un captaire... No es aixís?

JOAN

Desgraciadament, senyor Comissari... Però jo no'm presumeixo d'això y li asseguro que de bona gana, si pogués, cambiaría d'ofici...

COMISSARI *(ab gravetat)*

Ta... Ta!... Presa... indisciplina... incompliment dels debers cívics... individualisme... *(Després d'una pausa)* Ahont habiteu?

JOAN

A la plassa d'Anvers.

COMISSARI

Bon indret... Y a quín número?

JOAN

No hi ha número, senyor Comissari, es un banc.

COMISSARI

Un banc?...

JOAN

Sí... un banc... de la plassa... sota un castanyer.

COMISSARI

Que teníu ganes de bromejar?

JOAN

No per cert... Y si jo li digués que aquest banc es la última paraula de l'habitació moderna, vosté no'm creuría, senyor Comissari!

COMISSARI

De modo que no teníu domicili?

JOAN

No més que'l que li he dit.

COMISSARI

Això es molt grave... Vos veníu, obligat per la lley, a tenir un domicili.

JOAN

La miseria y la lley, senyor Comissari, son dos coses ben diverses.

COMISSARI

Sabeu lo que es un home sense domicili?

JOAN

Segurament un desgraciat...

COMISSARI

No... un refractari... una especie de desertor civil.. un criminal... algunes vegades... un delinqüent sempre... Vos sou un delinqüent, Joan Drapot.

JOAN *(movent el cap)*

No ho sé si soc un delinqüent... Però lo que puc assegurar... es que no trovo trevall... ni tinc recursos... y que tothom me trau de per tot... Y quant allargo la mà, senyor Comissari, me donen deu cèntims que no passen.

COMISSARI

Evidentment... perque sou un perill social...

JOAN

Un perill social!... Mirim bé, senyor Comissari, y desseguida's convencerà de que soc un mort de gana... Y per si això li sembla poc, pot anyadirhi la malaltía que pateixo. Avans ja li he dit que tinc una hernia...

COMISSARI

Una hernia!... una hernia!... Are no's tracta d'això... Are no hem d'averiguar lo que teníu... sino lo que no teníu... Es un fet que teníu una hernia .. però també ho es que no teníu domicili... Per consegüent esteu inclòs en el delicte de vagamondería... Es un cas ben complicat y fastidiós!... Es evident que sou un hèroe... però també a la vegada sou un vagamond.... Y si no hi ha lleis a favor dels hèroes, en cambi n'hi ha contra'ls vagamonds...

JOAN

Segurament... d'aquestes coses no'n manquen may!...

COMISSARI

No vareu pensar en res d'això al recullir la cartera? De segur qu'us imaginàreu qu'era una cosa molt sencilla recullir del mitj del carrer una cartera perduda?... Dencs ja veyeu que no .. Quína mala pensada va tenir aquest bon home! Quín dimoni d'idea!...

JOAN

Es cert. . Si hagués conegut les lleis... me n'hauría ben guardat de recullir la cartera..., hauría deixat aquesta feina pels rics.

COMISSARI

Y hauríau fet santament... Els diners son el benestar dels rics.. y els rics prenen son benestar ahont el troven.

JOAN

Y per això els rics no son pobres...

COMISSARI

Evidentment... Ja comenseu a rahonar bé; però, per desgracia, ja es massa tart...

JOAN

Vaig veyent que això no convida pas a esser honrat...

COMISSARI

No's tracta pas d'això... Ningú us pregunta si sou honrat .. Se tracta no més que de respectar la lley... o de sapiguerla eludir . que es lo meteix..

JOAN

Sí, sí... ja ho comprenc... Però hi ha que esser ric pera poguerho fer.

COMISSARI

Què hi farem!... Es aixís... *(Fent saltar la cartera sobre la seva mà.)* N'hi ha ben pocs que'n la vostra situació l'haguessin portada aquesta cartera... No hi ha dupte... Deu me'n guardi de voler insinuar que no heu demostrat molta llestesa al portàrnosla... Tot lo contrari... però us ha faltat prudencia... oportunitat... reflexió... per lo menos... Moralment parlant, la vostra acció es de les més meritories... y ademés es digne d'una recompensa... que no deu ser inferior a cinc francs y que segurament us donaràn quant trovarem... si es que'l trovem... al amo de la cartera y dels deu mil francs... Però... legalment?... legalment heu ensopegat de mala manera...

JOAN

Sí: ja ho vaig veyent.

COMISSARI

De molt mala manera... Comprenèu... Serà bó que sapiguèu, pera que us serveixi de norma, que no hi ha cap lley que us obligui a trovar pel carrer carteres farsides de bitllets de banc... *(Agfa'l còdic de demunt de la taula.)* Aquí teníu el còdic... ja podèu buscar que no n'hi trovarèu cap.

JOAN

Ja ho crec, ja...

COMISSARI

En cambi n'hi ha una que obliga, baix penes molt severes, a tenir un domicili. *(Torna'l còdic demunt de la taula.)* Hauría sigut molt millor, us ho juro, que haguessiu trovat un domicili avants que una cartera...

JOAN

Es cert, senyor Comissari...

COMISSARI

Doncs bé, jo estic disposat a trovar per vos un domicili.

JOAN

De veres?

COMISSARI

Paraula d'honor!...

JOAN

Vostè es massa bò, senyor Comissari.

COMISSARI

Aquesta nit, dormirèu aquí...

JOAN

Molt bé!

COMISSARI

Y demà dematí tindrèu que ingressar a la presó.

JOAN (*extranyat*)

A la presó?

COMISSARI (*aixecantse*)

Sí.

FLORA

Sí, sí...

JOAN

Això es massa!...

COMISSARI

Poseuli les manilles... però tracteulo ab dolsura... Es un hèroe...

FLORA *(en el colmo de l'estupefacció)*

Què es això!

POLICÍA 1.er *(posant brutalment ab l'altre policía les manilles a n'en Joan)*

Apa! Vina que t'acompanyarem al teu palau!

JOAN

Es de veres que'm deteníu? Decididament no tinc pas sort aquesta nit...

POLICÍA 1.er *(empenyentlo)*

Anem... tros d'hèroe...

JOAN

Que es trist això! *(Surten en Joan y els policíes)*

ESCENA V

COMISSARI *y* FLORA: *(Flora està consternada. S'acosta'l Comissari y després d'una petita pausa)*

FLORA

De modo que es en serio?

COMISSARI

Què?

FLORA

Qu'has detingut a aquest pobre vell?

COMISSARI

Es ben clar...

FLORA

Paraula?

COMISSARI

Sí, dòna...

FLORA

Doncs ets un butxí repugnant...

COMISSARI

Es inútil que cridis y que m'insultis perque estem sols.

FLORA

No, si are t'insulto de veres. *(Picant de peus.)* Hem acabat... no vuy sapiguer res més de tú... M'has aver gonyit... Fins te trovo lletg...

COMISSARI

Acabaràs per fastiguejarme...

FLORA

Ah!... Doncs això no pot acabar aixís... Mal cor. .

COMISSARI

Prou. Fes el favor d'anarten d'aquí.

FLORA

No.

COMISSARI

No vols anarten?

FLORA

No, no y no.

COMISSARI

Fes com te sembli. *(Toca el botó d'un timbre elèctric.)*

FLORA

Què fas?

COMISSARI

Are ho veuràs.

ESCENA VI

ELS METEIXOS, POLICÍA 1.er, POLICÍA 2.on

COMISSARI *(als policies)*

Emportèusen aquesta dòna...

FLORA *(casi no podent parlar de sorpresa y de rabia)*

No...

COMISSARI

Y fiqueula'l calabosso.

FLORA *(furienta)*

Ah! Mal home!... Butxí!... *(Els policies l'agafen cada un per un bras. Ella's defensa y protesta, cridant.)* No, no vull anarhi...

POLICÍA 1.er

Calla... y segueix..

FLORA *(volguentse desfer dels policíes)*

Deixeume... Besties!... Canalles!...

POLICIA 2.on

Calla!... *(Empenyentla brutalment.)*

COMISSARI

Tracteula ab més dolsura... Després de tot es una dòna...

POLICÍA 2.on

Però està feta una fiera!... *(Crits, plors, insults de Flora, que empenyuda pels policíes desapareix ab ells.)*

ESCENA VII

COMISSARI *y després* GERONI MALTINGUT

COMISSARI *(passeja per l'escena. Ja no se sent remor a l'interior. S'acosta a la taula y posa en ordre'ls papers. Després agafa la cartera, la contempla un moment y la fica dintre un calaix, tancantla ab clau.)*

Imbècil!...: *(Desseguida, ab gest febril, se posa'l barret y encen un cigarret.)* Malehides dònes.. No es possible disfrutar al costat seu d'un moment de tranquilitat!... *(Va pera sortir, quant apareix per la porta de la dreta Geroni Maltingut.)*

MALTINGUT

Dispensi, senyor Comissari.

COMISSARI

Encare es aquí, vostè?... Per què no se n'ha anat?

MALTINGUT

Senyor Comissari!...

COMISSARI *(escarnintlo)*

Senyor Comissari!... Vàgissen!...

MALTINGUT

Dispensi, venía per dirli que seguint el seu consell, he posat...

COMISSARI

Deixim en pau!... *(L'empeny.)* De lo contrari l'envío al calabosso... *(Se gira y al veure als policíes que han entrat al sentir la disputa els hi díu:)* Y a vosaltres també... *(Surt atropellant als policíes.)*

TELÓ

La traducció d'aquesta comedia fou estrenada en el Teatre Catalá, (Romea), la nit del 3 de mars de 1910, baix la direcció artística de D. Adrià Gual

O'75 PTES.